

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 298/2018-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. novembra 2018 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Mojmíra Mamojku v konaní o sťažnosti obchodnej spoločnosti Poľnohospodárska Pôda s. r. o., Žehrianska 3179/3, Bratislava, zastúpenej advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., Stráž 3/223, Zvolen, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Pavol Konečný, vo veci namietaného porušenia základného práva súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 9 Co 41/2018-185 z 29. marca 2018 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti Poľnohospodárska Pôda s. r. o. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 9 Co 41/2018-185 z 29. marca 2018 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre č. k. 9 Co 41/2018-185 z 29. marca 2018 zrušuje a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť trovy konania obchodnej spoločnosti Poľnohospodárska Pôda s. r. o. v sume 585,75 € (slovom päťstoosemdesiatpäť eur a sedemdesiatpäť centov) na účet advokátskej kancelárie LawService, s. r. o., Stráž 3/223, Zvolen, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 298/2018-10 zo 7. augusta 2018 prijal na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti Poľnohospodárska Pôda s. r. o., Žehrianska 3179/3, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), v časti, ktorou namietala porušenie svojich v záhlaví označených základných práv a slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 Co 41/2018-185 z 29. marca 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti a z príloh k nej pripojených vyplýva, že 4. septembra 2015 bola Okresnému súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) doručená žaloba [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), ktorou sa proti sťažovateľke ako žalovanej domáhal určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti – pozemku [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] s výmerou 937 m², k. ú. [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]. Podaním doručeným okresnému súdu 14. októbra 2016 žalobca vzal žalobu v plnom rozsahu späť a žiadal konanie zastaviť. Okresný súd uznesením č. k. 17 C 482/2015-113 z 26. apríla 2017 konanie zastavil a zároveň rozhodol, že žalobca má právo na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, keďže „k späťvzatiu žaloby... prišlo vplyvom konania prokurátora (vstúpil do katastrálneho

konania, podal protest) a správnych orgánov, na ktoré nemal žalobca žiadny vplyv. Žalovaný neuznal, že kúpna zmluva bola uzatvorená v rozpore so zákonom, čo vyplýva z jeho postupu v katastrálnom konaní, keďže sa proti rozhodnutiu o vyhovení protestu odvolal, ako aj z jeho pasivity v doterajšom súdnom konaní. Na základe uvedeného mal súd za to, že žalovaný zavinil existenciu konania a úkonov v ňom vykonaných a žalobca má právo na náhradu trov konania.“.

3. Na základe odvolania sťažovateľky krajský súd napadnutým uznesením uznesenie okresného súdu v napadnutom výroku týkajúcom sa náhrady trov konania zmenil tak, že „*žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania*“, a zároveň rozhodol, že „*žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania*“. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že krajský súd „*sa... rovnako ako súd prvej inštancie zaoberal posúdením toho, ktorá zo strán zavinila zastavenie konania a prípadne aj tým, či v danej veci neexistujú dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by odôvodňovali použitie ustanovenia § 257 CSP*“. Krajský súd „*dospel k záveru, že k zastaveniu konania v danej veci došlo v dôsledku späťvzatia žaloby žalobcom, čomu predchádzalo rozhodnutie Okresného úradu Nitra, katastrálny odbor zo dňa 02. 11. 2015 č. UP 49/2015-9, ktorým bolo protestu prokurátora vyhovené a rozhodnutie Okresného úradu Nitra, katastrálneho odboru č. V 5227/15 zo dňa 24. júla 2015 o povolení vkladu vlastníckeho práva v prospech žalovaného do katastra nehnuteľností zrušené. V dôsledku tohto bol žalobca opätovne zapísaný ako vlastník predmetnej parcely, teda dosiahol rovnaký následok, aký by nastal, ak by bol úspešný v predmetnom konaní. Na druhej strane k tomuto nedošlo pričinením žalovaného, ale v dôsledku vyhovenia protestu prokurátora a následnému zrušeniu rozhodnutia o povolení vkladu vlastníckeho práva v prospech žalovaného. Zohľadniť je potrebné aj špecifické okolnosti danej veci spočívajúce v tom, že dôvody, pre ktoré bolo protestu prokurátora vyhovené a rozhodnutie o povolení vkladu vlastníckeho práva žalovaného zrušené, boli iné, ako uvádzal žalobca v žalobe. Práve v týchto špecifických okolnostiach danej veci odvolací súd, na rozdiel od súdu prvej inštancie, videl dôvody pre aplikáciu ustanovenia § 257 CSP a za najspravodlivejšie v danej veci videl to, aby každá zo strán znášala svoje trovy, preto potom podľa § 388 CSP uznesenie súdu prvej inštancie v napadnutom výroku týkajúcom sa náhrady trov konania zmenil a rozhodol, že žiadna*

zo strán nemá nárok na náhradu trov konania... Odvolací súd v zmysle ustanovenia § 396 ods. 1 CSP o nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol s poukazom na tie isté právne dôvody, ako v prípade náhrady trov konania na súde prvej inštancie, v spojení s § 396 ods. 2 CSP tak, že žiadnej zo strán nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.“.

4. So závermi napadnutého uznesenia krajského súdu sťažovateľka nesúhlasí a v sťažnosti uvádza, že „žalobca ako osoba povinná z predkupného práva porušil svoju povinnosť ponúknuť nehnuteľnosť na predaj štátu, ako oprávnenému z predkupného práva a nehnuteľnosť previedol na Sťažovateľa. Prokurátor však spojil porušenie predkupného práva s absolútnou neplatnosťou právneho úkonu, s čím nemožno súhlasiť, nakoľko z ustanovenia § 603 ods. 3 OZ vyplývajú odlišné nároky osoby oprávnenej z predkupného práva, ktoré však právne posúdenie resp. výklad prokurátora neguje... Sťažovateľ, ktorý bol v pozícii kupujúceho, žiadne predkupné právo porušiť nemohol... Ak by teda argumentácia prokurátora ohľadne predkupného práva štátu v proteste mala byť správna, podanie protestu prokurátora zaviniť Žalobca, nie Sťažovateľ.“. V tejto súvislosti sťažovateľka namieta, že krajský súd „len všeobecne konštatuje, že je potrebné zohľadniť aj špecifické okolnosti danej veci spočívajúce jednak v tom, že dôvody pre ktoré bolo protestu prokurátora vyhovené a rozhodnutie o povolení vkladu vlastníckeho práva zrušené, sú iné než dôvody ako uvádzal Žalobca v žalobe. Nie je zrejmé, prečo teda súd pristúpil k aplikácii ustanovenia § 257 CSP, ktoré má výnimočný charakter. O to skôr, že dôvody žaloby boli iné než dôvod, pre ktorý bol podaný protest prokurátora, možno konštatovať procesné zavinenie na strane Žalobcu. Ak súd práve v tomto vidí dôvod nepriznania trov Sťažovateľovi, jedná sa o rozhodnutie arbitrárne. Čo sa týka protestu prokurátora, Sťažovateľ má za to, že protest vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia. Nakoľko sa Porušovateľ dôvodmi protestu nezaoberal a ani ich právne neposudzoval, nie je zrejmé, aké konkrétne argumenty viedli súd k záveru o existencii dôvodov hodných osobitného zreteľa. Dôvod rozhodnutia súdu teda zostáva naďalej v rovine dohadov. Argumenty Porušovateľa ohľadne aplikácie dôvodov hodných osobitného zreteľa tak nie sú spätne verifikovateľné a teda odôvodnenie nemá kvalitu, ktorá je implikovaná v práve na spravodlivý proces... Odôvodnenie súdu je nedostatočné a nezrozumiteľné a nedostatok

riadneho odôvodnenia má za následok nepreskúmateľnosť napadnutého Uznesenia 2. Nezrozumiteľnosť odôvodnenia spočíva najmä v tom, že nie je možné ani žiadnou právne relevantnou formou výkladu dospieť k logicky korektnému výkladu dôvodov, pre ktoré nepriznal náhradu trov konania žiadnej zo strán.“.

5. Na podporu uvedených argumentov sťažovateľka predložila ústavnému súdu aj uznesenia krajského súdu č. k. 25 Co 165/2017-235 z 13. septembra 2017, č. k. 25 Co 96/2017-367 z 20. októbra 2017 a č. k. 8 Co 262/2017-394 z 29. novembra 2017, vydané v skutkovo identických prípadoch, v ktorých krajský súd rozhodol odchylným spôsobom a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov prvostupňového konania, ako aj odvolacieho konania.

6. K veci sa listom sp. zn. Spr 871/18 z 24. septembra 2018 vyjadril predseda krajského súdu, v ktorom skonštatoval, že „*vychádzajúc z ust. § 234 ods. 2 v spojení s § 220 ods. 2 CSP, ako i z obsahu uznesenia krajského súdu je zrejmé, že odôvodnenie sťažnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu jasným a zrozumiteľným spôsobom sa vysporiadalo so všetkými okolnosťami, ktoré majú pre vec podstatný význam a ktoré dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia, z ktorého dôvodu ho nemožno považovať za nepreskúmateľné. Z odôvodnenia rozhodnutia plynie, ako sa odvolací súd vysporiadal s procesným zavinením žalobcu na potrebe podať žalobu a jeho procesným zavinením na potrebe vziať žalobu späť, ktorého dôsledkom bolo zastavenie konania, ako i ozrejmil okolnosti, v ktorých vzhliadol dôvod pre aplikáciu § 257 CSP v danom prípade. V postupe odvolacieho súdu nemožno vzhliadnuť ani porušenie práva sťažovateľky na spravodlivý proces tým, že ju v intenciách § 382 CSP nevyzval na vyjadrenie sa k možnému použitiu § 257 CSP pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité a je pre rozhodnutie rozhodujúce. Judikatúra Najvyššieho súdu SR totiž už dospela k záveru, že postup odvolacieho súdu podľa § 213 ods. 2 OSP (znenie totožné, ako podľa § 257 CSP) neprichádza do úvahy pri rozhodovaní o trovách konania a procesné rozhodnutie odvolacieho súdu o trovách konania nemôže mať preto atribúty tzv. prekvapivého rozhodnutia, napr. R 134/2014, uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo/112/2012, sp. zn. 3 Cdo/329/2012). Na margo poukazu sťažovateľky*

na odlišnú rozhodovaciú činnosť Krajského súdu v Nitre v obdobných veciach, s ktorou sa odvolací súd vo svojom rozhodnutí nevysporiadal, hoci ide o rovnakú skutkovú situáciu, len dodávam, že ústavný súd už v minulosti vyslovil, že právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v rozhodnutiach vo veci samej nemajú charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky.“. Podľa názoru predsedu krajského súdu „v konaní vedenom na Krajskom súde v Nitre pod sp. zn. 9 Co/41/2018 neboli porušené základné práva sťažovateľky v rozsahu ňou označených článkov ústavy, listiny základných práv a slobôd a dohovoru, ktorých ochrany sa svojou sťažnosťou domáha.“.

7. Sťažovateľka v stanovisku k vyjadreniu predsedu krajského súdu zo 17. októbra 2018 zotrvala na svojich sťažnostných námietkach, pričom zdôraznila, že *„požiadavka odôvodnenia súdneho rozhodnutia nie je samoúčelná, ani formálna. Prostredníctvom odôvodnenia sa súd podrobuje kontrole, či pri rozhodovaní vzal do úvahy všetky v konaní významné a právne prvky sporu a či ich hodnotenie súdom je v súlade správnou úpravou podľa ktorej súd o spore rozhodoval. Odôvodnenie rozhodnutia je zárukou toho, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny.“*.

8. Predseda krajského súdu v podaní sp. zn. Spr 871/18 z 24. septembra 2018 a sťažovateľka v podaní zo 17. októbra 2018 uviedli, že netrvajú na verejnom ústnom pojednávaní.

9. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

10. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd

vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, je kvalifikovaná princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

12. V súvislosti s tým ústavný súd opakovane judikuje, že pri uplatňovaní tejto právomoci nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné

a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

13. Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením krajského súdu (bod 3) o trovách konania.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

15. Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

17. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

18. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu

ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

19. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj rozhodovanie o náhrade trov konania (napr. I. ÚS 48/05, II. ÚS 272/08). Rozhodovanie o náhrade trov konania je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania obsiahnutá v Civilnom sporovom poriadku (ďalej aj „CSP“). Procesné predpisy, ktoré upravujú náhradu trov konania, preto treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu.

20. Ústavný súd posudzuje problematiku náhrady trov konania zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností (IV. ÚS 248/08, IV. ÚS 182/09, IV. ÚS 481/2013), ak zistí, že rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania.

21. V okolnostiach posudzovaného prípadu krajský súd využitím moderačného práva vyplývajúceho z § 257 CSP (v spojení s § 388 a § 396 ods. 2 CSP) napadnutým uznesením zmenil uznesenie okresného súdu č. k. 17 C 482/2015-113 z 26. apríla 2017 tak, že žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov prvoinštančného konania a zároveň rozhodol, že žiadnej zo strán nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania.

22. Podľa § 257 CSP súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Citované zákonné ustanovenie predstavuje odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP) aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Súd podľa neho *«nemusí zaviazať neúspešnú stranu sporu nahradiť trovy konania úspešnej strane, resp. nemusí zaviazať stranu, ktorá spôsobila vznik trov svojím zavinením, aby tieto trovy nahradila protistrane... Dôvody hodné osobitného zreteľa ani výnimočné okolnosti zákon neuvádza ani exemplifikatívne. Výklad týchto podmienok ponecháva na súdnej praxi. To však neznamená, že tým vytvára priestor na celkom voľnú úvahu súdu. V zmysle dnes už ustálenej judikatúry (pozri k tomu napr. uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 MCdo 17/2009, sp. zn. 5 Cdo 67/2010 či sp. zn. 3 MCdo 46/2012) ustanovenie § 257 nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Ustanovenie § 257 preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania. Strane, ktorá mala vo veci úspech, nemožno nepriznať náhradu trov podľa výnimočného ustanovenia len na základe všeobecného záveru hodnotiaceho dopad rozhodnutia o určitom druhu nárokov... Nejde o automatické pravidlo, ktoré by sa uplatňovalo vo vzťahu k určitému typu konania (k tomu napr. nálezy Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 292/07 či sp. zn. I. ÚS 303/12), ale ide o prvok individualizácie, nie ľubovôle zo strany súdu (pozri nález Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 727/2000)... Hranice sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania (§ 255 ods. 1). Priamo z textu zákonného ustanovenia vyplýva, že súd by mal podľa neho rozhodovať iba vo výnimočných prípadoch... Zmyslom predmetného zákonného ustanovenia je, že ak súd zvolí postup podľa neho, nemôže žiadnej zo strán (ani úspešnej, ani neúspešnej) priznať náhradu trov konania. Napriek doslovnému zneniu ustanovenia § 257 nepriznanie sa môže týkať všetkých trov alebo len ich časti... Na účely moderácie nie je rozhodujúce, na základe akej zásady boli trovy uložené a ktorá strana ich má platiť; moderovať možno aj trovy zastaveného konania. Ak súd má v úmysle použiť*

moderačné právo alebo ak ho niektorá zo strán navrhne, musí súd umožniť protistrane, aby sa k tomu vyjadrila (k zámeru aj k dôkazom). Nie je možné, aby súd dospel k vnútornému presvedčeniu, že je potrebné aplikovať ustanovenie § 257 a strane, ktorá by inak trov získala, to neoznámil a táto by sa to dozvedela až z rozhodnutia. Súd v prípade použitia ustanovenia § 257 je povinný „vytvoriť procesný priestor“ umožňujúci stranám sporu vyjadriť svoje stanovisko k prípadnému použitiu tohto ustanovenia [pozri k tomu rozsudok ESLP Čepok proti Českej republike (sťažnosť č. 9815/10) ako aj nálezy Ústavného súdu ČR sp. zn. PL. ÚS 46/13 a sp. zn. I. ÚS 1593/15]. Strana má teda právo byť explicitne vyzvaná, aby včas k prípadnej aplikácii § 257 vyjadrila svoje stanovisko. Výrok rozhodnutia v prípade úplnej moderácie by mal znieť „stranám sa nárok na náhradu trov konania nepriznáva“ resp. „súd stranám nárok na náhradu trov konania nepriznáva“. Výrok, že „žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania“ už nemá v CSP oporu. Existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa musí súd vo svojom rozhodnutí riadne a presvedčivo odôvodniť, pretože v opačnom prípade by mohlo ísť o postup, ktorý by mohol mať znaky svojvôle. Nie je prípustné odôvodnenie obsahujúce iba odkaz na výpoveď účastníka konania bez toho, aby bolo možné z diel náhrady trov by napr. dostal odôvodnenia napadnutého rozsudku zistiť, z akých dôkazných prostriedkov súd čerpal svoje zistenia pre následný záver o odôvodnenosti aplikovať § 257. Aj podľa ustálenej súdnej praxe (pozri bližšie napr. nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 119/03 či uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Cdo 67/2010) výnimočnosť použitia ustanovenia 257, ako aj to, v čom súd videl, že išlo o prípad hodný osobitného zreteľa, musí byť náležite odôvodnené.» (Števček, M.; Ficová, S.; Baricová, J.; Mesiarkinová, S.; Bajánková, J.; Tomašovič, M.; a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 940 – 943).

23. Rovnako aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku z 21. 1. 1999). Judikatúra ESLP nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06).

24. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že okrem toho, že formulácia výroku napadnutého uznesenia krajského súdu nemá oporu v Civilnom sporovom poriadku, napadnuté uznesenie krajského súdu nie je vo vzťahu k aplikácii § 257 CSP presvedčivo odôvodnené, a táto skutočnosť v konečnom dôsledku zakladá nepreskúmateľnosť a ústavnú neudržateľnosť ním vydaného rozhodnutia. Z vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 17 C 482/2015 ústavný súd zistil, že krajský súd sťažovateľku, ale ani žalobcu, k prípadnej aplikácii § 257 CSP explicitne nevyzval, a teda o podanom odvolaní rozhodol spôsobom, ktorý je arbitrárny, a tým ústavne nesúladný, pretože nevytvoril procesný priestor umožňujúci stranám sporu vyjadriť svoje stanovisko k prípadnému použitiu tohto ustanovenia. Krajský súd v napadnutom rozsudku nezohľadnil citované východiská ochrany základných práv a slobôd, preto jeho prístup pri rozhodovaní o podanom odvolaní nemožno hodnotiť inak ako prísne formalistický, odporujúci obsahu základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

25. Ústavný súd zároveň ako ústavne nesúladnú vníma existenciu rozhodnutí krajského súdu vydaných v skutkovo identických prípadoch, v ktorých rozhodol odchylným spôsobom a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov prvostupňového konania, ako aj odvolacieho konania (bod 5). Zo svojej rozhodovacej činnosti (II. ÚS 569/2017) má však ústavný súd vedomosť aj o existencii rozhodnutia, ktorým krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu o priznaní náhrady trov konania žalobcovi v rozsahu 100 % a zároveň rozhodol o priznaní nároku žalobcovi na náhradu trov odvolacieho konania.

26. V tejto súvislosti ústavný súd už v minulosti vyslovil, že aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v rozhodnutiach vo veci samej nemajú charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú

k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty, ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (III. ÚS 300/06). Pokiaľ súd rieši právnu otázku (tú istú alebo analogickú), ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odlišným spôsobom bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami, nekoná v súlade s princípom právnej istoty v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy a môže tým porušiť aj právo účastníka súdneho konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 192/06). Potreba vysporiadať sa so známym rozhodnutím súdu v obdobnej veci (osobitne, ak ide o rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky) z hľadiska jeho dôvodov, pokiaľ súd dospeje následne k opačnému názoru, je súčasťou požiadavky na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (II. ÚS 426/2012). Právna istota spolu s požiadavkou ochrany legitímnych očakávaní principiálne neznamená právo účastníka konania na rovnaké právne posúdenie jeho veci. Nesporne však znamená právo na vysvetlenie dôvodov, pre ktoré sa konajúci orgán verejnej moci od stabilného, doteraz zastávaného právneho názoru odchyľuje (III. ÚS 51/2014).

27. Na uvedenom skutkovom základe ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ho podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 56 ods. 2 a § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu).

28. Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

29. Podľa § 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím podľa odseku 3, ktoré je vykonateľné jeho doručením.

30. Úlohou krajského súdu preto bude opätovne rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky, majúc na zreteli, že spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v čl. 2 CSP (ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru), je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu povinnosť hľadať také riešenie ním prejednávanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení.

31. Ústavný súd dáva do pozornosti krajského súdu, že nie je *a priori* vylúčené, aby vo veciach sťažovateľky týkajúcich sa určenia vlastníctva v obci [REDACTED] rozhodoval po späťvzatí žaloby o náhrade trov konania podľa § 257 CSP (v spojení s § 388 a § 396 ods. 2 CSP), musí však svoje rozhodnutie náležitým spôsobom odôvodniť, a to aj s osobitným zreteľom na ustanovenie § 393 ods. 3 CSP (pozri k tomu bod 26).

III.

32. Sťažovateľka v petite sťažnosti požiadala ústavný súd o priznanie náhrady trov konania, ktoré v stanovisku k vyjadreniu predsedu krajského súdu zo 17. októbra 2018 vyčíslila celkovou sumou 1 034,02 €.

33. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

34. Pri rozhodovaní o priznaní náhrady trov konania ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), podľa ktorého výpočtovým základom pre účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka, ak odsek 4 neustanovuje inak. Táto podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za I. polrok 2017 predstavovala sumu 921 €.

35. Ústavný súd preto v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky priznal sťažovateľke náhradu trov konania v celkovej sume 585,75 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za tri úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti a stanovisko k vyjadreniu predsedu krajského súdu – vykonané v roku 2018) v sume po 153,50 € za jeden úkon a tri režijné paušály v sume po 9,21 € za jeden paušál, ako aj 20 % DPH, ktoré zaviazal uhradiť krajský súd (bod 3 výroku nálezu).

36. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. novembra 2018